

INSCHRYVINGSPRYS

Voorop betaelbaar van vier tot vier maanden.

Voor de Stad fr. 1-50
Voor den buiten » 1-75
Voor 't vreemde » 2-25
Per maand voor de stad alleen » 0-58

HET WERKVERBOND

BEKENDMAKINGEN

De bekendmakingen betalen 40 centim den drukregel. Gewoone voorwaarden voor de Notarissen, Ambtenaren, enz.

Prys van een nummer 10 Centimen.

Volksblad voor Handel en Nyverheid, Stielen en Ambachten.

VERSCHYNT EEN MAEL IN DE WEEK: DE ZATERDAG.

Brieven, Bekendmakingen en alle hoegenaemde Artikels ten langsten Donderdag noon, vragtory toe te zenden: in den Estaminet den PRÉ-AUX-CLERCS, by het Groot-Vleeschhuis, 24, te Gent. — Men kan zich Abonneren op bovengemeld adres en op alle Postbureelen.

YZERENWEGEN. — VERTREKUREN.

De Konvoojen met een * geteeht, zyn Expresstreinen van eerste klas, degene met ** van eerste en tweede klas.

Brussel, langs Mechelen . . .	3-00	8-53**			
Brussel, langs Denderleeuw . .	7-00	11-43	2-20	3-00	7-40
Mechelen, Antwerpen	5-00	8-53**	11-43	2-20	3-00 7-40** Mechel.
Lier		3-00		2-20	
Dendermonde	5-00	7-00	8-53**	11-43	2-20 3-00
Aelst		7-00	11-43	2-20	3-00 7-40

Lokeren	5-00	7-00	11-43	3-00
Nin., Geerardshb. Less., Aeth.	7-00	1-23	langs Doornik.	3-00
Brugge, Oostende	6-15	9-15	1-50	4-53* 6-53
Kortryk, Moskr., Doorn., Ryss.	6-00	9-20	1-25	4-40 7-10
Douai, Atrecht, Amiens, Parys.	6-00	9-20	1-25*	4-40
Kales	6-00*	9-20	7-10*	
Bergen, Quievrain	7-00	1-23	langs Doornik.	3-00
Manage, Charleroi, Namen . .	7-00	1-23	langs Doornik.	3-00
Leuven, Thienen, Luik, Verv.	3-00	8-53*	11-43	2-20 3-00 Thien. 7-40**

Landen	3-00	8-53*	11-43	2-20
Keulen, Aken	8-53	11-43	Aken	7-40*
Glabb., Duss., Cref. Ruhrort .	8-53*			

AUDENAERDE.

Van Gent naer Audenaerde . .	9-25	2-25	7-43
Van Audenaerde naer Gent . .	7-20	12-15	6-00

LAND VAN WAES.

Van Gent naer Antwerpen . .	6-15	9-00**	10-20	2-50**	4-20 7**
Van Antwerpen naer Gent . .	5-50	8-50**	10-50	2-50**	4-50 7**

De Heeren uitgevers van Weekbladeren, die in ruiling het Werkverbond ontvangen, zyn verzocht hun blad toe te zenden in de Graef van Vlaenderen, op het St. Pieters Plein, aen het adres van den opsteller van het Werkverbond.

STAETKUNDIG OVERZICHT.

GENT, 4 MEI 1861.

VRANKRYK. — Terwyl al de gekroonde koppen in wantrouwen den eenen den anderen beloeven, dat Engeland het oog heeft op Neder-Asia, Rusland op Polen, Duitschland op den Rhy, Oostenryk op Hongarijen, en dat ieder van hen de geheime hand zoekt te boeien, die dezen twyfelachtigen toestand beheerscht; onderwyl alle staten, in afwachting van gewigtige gebeurtenissen, al hunne bedryvigheid, al hunne zorg toewyden, om zich des noods, tegen den aanval van een overweldigder te kunnen beschutten, en dat den algemeenen schreeuw is: « Wapenen » heerscht er in de Tuilleries, te Parys eene schynbare onverschilligheid die by het fransch volk eenen dobbelzinnigen toestand, te weeg brengt. Niemand weet waer aen zich houden. Zal er oorlog zyn? Zal er geen zyn? Dit is de vraag welke men zich doet, en niemand is bevoegd er op te antwoorden. De keizerlyke staetkunde is een raetsel waeruit geen mensch kan klaer komen. De vos, ligt met de oogen half toe en de muil op de pooten, hy gebaert dat hy slaapt, wanneer hy, bezig is met de midelen te beramen, om op eens eenen grooten sprong vooruit te doen, en zich op zyn prooi, beslissend neer te werpen.

Dry brandende kwestien houden den man bezig: hoe zal hy Napels en Sicilien een fransche zeegrens maken? den oogenblik is nog niet gekomen om er over te beslissen; van daer voor dit volk de onzekerheid in de toekomst en eene soort van regeringloosheid, waeraen de minister Cavour noch kop noch steert kan vinden. Alle dagen worden de inwendige moeijeligheden dezer schoone gewesten, langs om grooter en niets doet voor het oogenblik, de uitkomst er van voorzien. Dit land is eene dier krisen, waarop de verlamming volgt, om daarna

de armen te openen, aen wie het nemen en bedwingen kan. Het despotismus is altyd het gevolg, der burgerlyke onlusten. In atwaching dat dit koningryk van Louis-Napoleon, het beslissend antwoord verkryge, hangt en draeit de kwestie van Roome op eene wyze, die aen de katholyken verhinderd te spreken, en aen de tegenkanten verbiedt te handelen: dan gaen de troepen uit Roomen vertrekken, nu blyven zy onbepaeldelyk er verloeven, en zoo heen en weder, tot dat de gelegentheid goed zal gevonden worden om ze in Napels en Sicilien, van nut te maken.

Het vraagpunt over de bezetting van Syrie in Neder-Asia, zal de keizer door de openbare denkwyze in Vrankryk doen oplossen, om als het geval wilt dat er oneenigheden hier ontrent tusschen het fransch kabinet en Engeland zou ontstaan den noodigen onderstand te bekomen om de bezetting te handhaven, en derhalve den schyn te hebbben, slechts aen den wil van het volk te gehoorzamen wanneer hy volop in zyn plan zou treden.

De mogelykheid van eene botsing op den Rhy, is met de zelfde sluwheid bewerkt. Alle dagen onderhouden de omgekochte dagbladeren het fransch goedjen van de natnerlyke grenzen van Vrankryk. Zy doen aen dit volk het bezit der Rhy-provincien als eene waerborg en verzekering van het fransch grondgebied, voorkomen en bereiden de geesten zoodanig aen die gedrogtelyke rede, dat ten einde Vrankryk, al zyn geld en al zyne soldaten zou opofferen om in bezit van Belgie te kunnen geraken. Dit zyn de dry punten, welke men bezig is met te doen ryp worden, onder den schyn van eene gemaekte onverschilligheid, die de groote bedryvigheid in de keizerlyk staetkunde, verborgen houdt.

ONLUSTEN.

I.

Neemt den rouw aen Werklieden! want gy hebt eene dwaesheid begaen, waerom gy de oogen uit uwen kop zult weenen! waerom uwe droefheid onherstelbaar moet wezen. Gelyk dit vroeger gebeurde, gy hebt u laten medeslepen, aen eenen gevaerlyken invloed van zekere personen, en de domme drift, waarmede gy aen dien invloed hebt beantwoord, heeft eene ramp te weeg gebragt, waarby veel ongelukkige

hunne eer en hunne vryheid gaen verliezen. Hoe groot is uwe dwaling? En hoe schelmachtig is den list geweest met welke men u allen tot die grooten misstap gebragt heeft. Gy zyt wel te beklagen, onnoozele Werklieden! want gy zult het voor de ongekende lafaerds die er achter schuilen moeten bekoopen; terwyl zy in de vuist zullen laghen van in hun plan ten minsten een weinig gelukt te zyn! weent Werklieden! weent! want gy gaet het onwetende slagtoffer zyn van een ongehoorde kuipery! ah! wy willen, zonder zwakheid, zonder vrees voor regten of wetten, — want ons geweten is zuiver — wy willen de zaak blootaen den dag leggen; zonder inzien van wie het ook zyn moge, willen wy de waarheid in al hare naektheid voordragen en de regveerdige stem inroepen der genen wiens hart voor het lot van den Werkman nog kan gevoelen. Wy onderwerpen ons hier aen het vonnis van hen die niet verblind zyn, of geen belang hebben van den schuldigen in den onnoozelen te zoeken, en met vertrouwen durven wy het openbaer verdiskt afwachten: Een kind zal den sleutel ontdekken waarmede men de deur aen de rampzalige gebeurtenis van maendag laest leden heeft geopend!

Gaen wy tot de zaak.

In den beginnen was het verschil tusschen de heeren, Parmentier, Van Hoegaerden en Komp. en hunne Werklieden zeer eenvoudig, het hielt alleen de enkele, vraag in om een vierde van een centiem per meter geweeft meer te krygen: zynde 25 centimen per 100 meters.

Indien de werklieden, met wys beleid de zaak hadden verhandeld, er is geen twyfel, een groot ongeluk zou gespaerd zyn geworden. Eene haestigheid van beide zyden heeft alles bedorven. Men heeft op de vraag, van het vierde van een centiem, geantwoord: *Kont gy er niet aen komen gy moogt henen gaen.* Eens op straet, in aenraking met andere personen, werd de overeenkomst meer om meer moeijelyk. Langzaam werd het vuur er ingesteken en een verdokken invloed maakte zich hunner meester. Men zei hun « dat indien zy by de heeren Parmentier, Van Hoegaerden en Komp. de vraag van 25 centimen lieten vallen, al de andere fabriekanten den opslag zouden afgetrokken hebben, hun over twee jaren gegeven. » Dit woord met slimheid in de menigte verspreid, maakte het effect, welke men er van verwachtte. De Werklieden, Wevers van alle fabrieken ondersteunde de Wevers van voornoemde Nyveraers, in hunne aanspraak; want elk voor zich zelven vreesde voor zynen dagloon, alreeds zoo onvoldoende, in evenredigheid, met de duert der levensmiddelen. De vraag werd dus vol gehouden, en derhalve werd den toestand hoe langer, hoe meer gespannen.

DE ZWARTJESBENDE.

III.

Der straf, met manken voet, ontsnapt de booswicht schaers. Na Horat.

Terstond na de vermelde belangryke zamenkomst, had men Himmeldgarden by een vertrouwd gevangene geplaatst, die om eene mindere misdaed zyne straf ondergaen had, nog eenige jaren moest opgesloten blyven, en thans als bespieder der Justitie in voorkomende gevallen ten dienste stond. Himmeldgarden bragt den avond en nacht vry onrustig door, sprong nu en dan op, liep dan fluitende en neuriende door het vertrek, en viel daarna weder plotseling op zyne legerstede neder. In den morgendstond, na eenige oogenblikken in gepeins gezeten te hebben, zeide hy, zich met geslotene hand voor het hoofd slaende: « Had ik te Woerden maer bekend dat ik dien misslag te Nieuwerbrug begaen had en van die vervloekte scharenslypers gezwezen! » Zyne medegevangene raedde hem hier op aen, om den diefstal maer te bekennen: want dat het dan wel mogelyk ware, dat hy daarna werd terug gezonden.

Ingevolge dezen raad, beleed Himmeldgarden nog denzelfden morgen die misdaed stukgewyze, en onderteekende deze bekentenis. Hy scheen daerin opregt; gaf als zyne medepligtigen op: den ouden Harmen, diens zoon Ayke bygenaemd, Peter Albert en diens byzit Elisabeth Joseph. De afspraak en het gemaekt overleg tot die daed, zyn vernachten in het huis van Doesburg, hun oponthoud in den naburigen hooiberg, de plaets en prys van den verkoop der gestolene goederen, kortom de geringste omstandigheid werd door hem niet verzwegen. Van den diefstal, door middel van geweldige inbraek, by Cornelis Van Donk te Alphen gepleegd, verzekerde hy niets te weten; ook niet van dien by Neeltje Reyers te Bodegraven, kort na het gebeurde te Nieuwerbrug voorgevallen. Ziende echter dat hy nog niet werd terug gezonden, gelyk hy zich had voorgesteld, beleed hy drie dagen daarna des morgens den diefstal en inbraek te Alphen, met al die omstandigheden welke hem door Peter Albert in het verhoor waren aengezegd. Hy voegde er by, dat hy met dezelfde personen de afspraak tot dit feit te Oude-water had gemaekt, maer dat by de uitvoering van hetzelfde nog geweest waren twee andere zoonen van den ouden Harmen, met Christiaan Hersberg, Nellotje's Jan en Maria-Albert. Nadat zy den buit gedeeltelyk hadden

Verdeeld, was de genoemde vrouw met hetoverige naer Rotterdam vertrokken om dit aldaer te verkoopen, doch in die stad aengehouden en in hechtenis geraekt. En, alsof hy nu eenmaal tot bekentenis gekomen zynde, werd voortgejaagd, beleed hy nog dien zelfden namiddag den diefstal te Bodegraven met hen te hebben begaen.

Nu dacht hy ongetwyfeld naer Woerden terug gebragt te zullen worden, en aldus van zyne medepligtigen, in wier nabyheid het hem niet wel was, verwyderd te zyn; doch hierin had hy zich misrekend. Dit bemerkende, wendde hy het over een anderen hoeg, en gaf voor dat hy ook de Justitie, door het geven van inlichtingen, van dienst wilde zyn, en die schelmen welke hem hadden ontket, niet zoude sparen. En tot een blyk daarvan, verhaelde hy aen den gezelschap houdende gevangene, dat Peter Albert, ook Peter den Speelman bygenaemd, eigenlyk Peter Jansen heette, doch eenen oom had gehad, die den eerstgemelde naem voerde en voor eenigen tyd te Arnhem de doodstraf had ondergaen. 's Daegs voor den diefstal te Nieuwerbrug met Peter Jansen of Peter Albert, zoo als wy hem zullen blyven noemen, te Woerden zynde, had deze hem medegedeeld dat hy en meer anderen, welke hy opnoemde, in het jaar 1799 den post tusschen Leyden en Haarlem hadden vermoord, en wel door dien man den hals af te snyden, de armen op den rug te binden en zoo in het water te werpen.

Op deze gewigtige kennisgeving voor den Regter verhoord wordende, hield Himmeldgarden onveranderd staende dat hem dit door Peter Albert was gezegd geweest, by gelegenheid dat deze hem den diefstal te Nieuwerbrug had voorgelagen, en hem, die zich daertoe huiverig toonde, aengemoedigd met te zeggen: « Ben jy daer bang voor? wy hebben wel eenen post tusschen Leyden en Haarlem vermoord; » terwyl by van hem de bovengemelde omstandigheden van dien moord daerby vernam.

Hoe was dit nu overeen te brengen met hetgeen aen Peter Albert, op het bewuste verhoor, in hevige drift was ontvallen? immers, volgens het verwoy van deze aen Himmeldgarden gedaen, was dien ongelukkigen geworpd en in het water geworpen, om den schyn te geven dat hy buiten iemands toedoen, daerin gewaakt was, en zoo den dood gevonden had. Er bestond bovendien een wettig bewyschrift, waardoor dit laetste werd bevestigd; uit eene schouwcedel opgemaekt den 7 oktober 1799, zynde de dag na dat de postiljon, Willem Boom genaemd, des nachts was omgekomen, bleek narmelyk, dat aen het lyk van dezen man geene andere teekenen van de oorzak van zynen dood waargenomen waren, dan die welke gewoonlyk by

drenkelingen worden opgemerkt. Ook geloofde men dat de genoemde Willem Boom door de duisternis van den nacht in het water gereden en verdronken was; men had, welke moeite men ook had aangewend en hoelang er in dat water gevischt was, wel nooit een spoor van het valsche gevonden, maer dit was ook al de reden welke men had om eenigen argwaan te voeden; het denkbeeld dat de postiljon opzettelyk vermoord zoude zyn, vond geen genoegzamen ingang.

Er bleef derhalve iets duisters over in de verklaring van Himmeldgarden, hetgeen deed vermoeden, dat hy van de zaak zelfs ten halve kennis droeg. Doch juist dit was zyn listige toelag; de sluwe boosdoener, om waerschyndlyk te maken dat hy by dien moord niet tegenwoordig was geweest, maer daarvan alleen by hooren zeggen iets wist, gaf de wyze waarop die gepleegd was geheel anders op, dan werkelyk had plaets gegrepen. En hoe handtastelyk de verdraetjng ook was, hy geloofde zoo zeker dat zy by den Regter voor goede munt was aengenomen, dat hy, in zyne gevangenis teruggekeerd, tot zynen medegevangene zeide: « Nu ben ik gerust! » — Afgryselyke gerustheid echter! want men bemerkte weldra dat hy, zoowel als twee van zyne medepligtigen, poogingen tot zelfmoord in het werk stelden. By den vorigen gezelschapsgevangene werd er daerom nog een gevoegd en by hem geplaatst, ten einde zyne afschuwelyke ondernemingen te beletten.

De hoop om naer Woerden terug gevoerd te worden, begon by hem alrengs te verminderen. Zyne door angst en woering gelotterde ziel behoefde daerom eene andere beguicheling: hy beraemde nu een ander plan en verzocht om te worden gehoord. Men verwachtte eene volledige bekentenis te zullen vernemen: hy ving aen met alles te loochenen wat hy vroeger bekend en beleeden had. Welk eene mate van verblindheid, om te gelooven dat de regter dit voor goede munt zoude aennemen, aen den eenen kant, maer van schatmeteloozen list ook aen de andere zyde; daerby de toornmalige wyze van regtspleging, hetgeen hem voorzeker niet onbekend konde zyn, nog de gave bekentenis van den beschuldige zelven vereischt werd om de bewyzen in een regtseding volledig te maken. De Baljuw van Rynland vergenoegde zich om den misdadiger een enkel toepasselyk woord ter overpeinzing mede te deelen, en deed hem naer zyn verblyf terug voeren.

Men begon intusschen eenigermate te vorderen met Peter Albert en den jongen Harmen, ook wel Ayke bygenaemd, welke twee onder de slechten de besten schenen te zyn, gelyk Himmeldgarden onder hen wel de snoodste was. Zy bekenden, schoorvoetende en met ontroering, den moord aen den

M. Parmentier en C. misschien noodlottig aengeraed, besloten alsdan eenige Werklieden van Lokeren en Brussel, ten hinnen over te brengen, voorzeker met de gedachte van op die manier, de herneming van het werk met zyne oude Werklieden te verhaesten, doch in de opgewondenheid die altyd aangroeide, werd alveer onder op het gerucht verspreid dat deze nyveraers naer Ierland hadden geschreven om het volledig getal werklieden voor geheel de fabriek, en dat 150 werkers alreede op weg waren naer Gent. Dit valsche gerucht verbryzelde den laetsten straal van hoop, en de opgewondenheid, kwam over tot eene dulle woede, waer tegen den wil en de reden der weldenkende geheel onmagtig was worden.

In dit gevaerlyk oogenblik hebben de Voorzitters der Maetschappyn, ondersteund door hunne bestuurleden, ten kosten van hun leven, alles aangewend wat menschelyk mogelyk was, om die verlorene werklieden tot bedaren te krygen; zy hebben al de omstandigheden voorgebragt van vroegere tyden, toen de Meesters-Fabriekanten hen als een werktuig gebruikende, hen naer het goevernement deden oploopen, de ongelukken aengehaeld door het geweld veroorzaekt, de veroordeelingen, en de ellende die er opvolgden; zy hebben hen tot eerbied geroepen voor regten en wetten, voor eigendom en familie, niets is bestand geweest tegen het spook dat men met zoo veel behendigheid hun voor oogen had gehangen; « *Het vreemde de Ierlanders die hen het brood uit de keel kwamen trekken !!!* » Van daer die bloedige betooging; van daer al de ongelukken.

II.

Wat gebeurde er dan intusschen die arme en dwaze werktuigen van eene lafhartige voldoening, zich tot een zoo groot misverstand bereid maakten? Wy weten het niet, wy kunnen de hand op de verradery, noch op de verraders niet leggen. maer door en door het laken dat het geheim bedekt, zien wy het geraemte spelen die den draed der betooging in handen heeft.

Zeker zullen wy het op ons niet nemen van iemand te beschuldigen, ons voornemen, is enkel, buiten alle persoonelyke kwestien, de gebeurtenis in het klaer te brengen, en niets te sparen om die op te helderen, ten einde de waarheid overwinnend, by de openbare denkwyze, zynen indruk te doen gevoelen.

Nu dan, de maandag morgen — dag der betooging — liepen eenige wevers der fabriek Parmentier en C. de stad rond, om in al de andere weverijen het werk te doen staken, en uit het gezegde, der werklieden zelve, ontmoetenden zy van wegen de meesters niet de kleinste hinderpaal. Nauwelyks, hadden de werklieden den mond geopend om het werk te verlaten of den Heer stond in de vraag toe, er zeer onverschillig byvoegende « *voor hoeveel dagen zy noodig hadden.* » Laten wy hier aenmerken, dat de nyveraers in andere omstandigheden op het tyd verlet zeer dikwyls met hunne werklieden in onverschil kwamen, en dat het vry moeijelyk was, zelfs by feestdagen, om een uerken afslag te verkrygen.

Zal men opgeven dat de flauwheid van den handel, dit verlot van des morgens af het werk te staken toeliet, maer hoe zou men dit overeenbrengen met de antwoord aen de meesters gegeven, zeggende: « *Dat zy dit verlot vroegen om hunne broeders ter hulp te gaen.* » Hoe het met den handel moge wezen, was het niet eenen gebiedende pligt, van door alle middelen mogelyk den werkman aen zyne bezigheid te houden? Wy hebben omstandigheden gezien, dat de werkman tot gevang veroordeeld is geworden om dat hy geweigerd had des zondags te arbeiden (?) en hier dat het eene betooging geldt, waeruit de grootste ongelukken moeten voortryzen, de werkman heeft maer te gapen, het wordt toegestaan, men vraegt hem zelfs « *hoeveel tyd hy noodig heeft om zyne broeders te gaen helpen* », en dat men het wel bemerke het gemak waarmede zy de toestemming des Meesters bekamen, deed den eenen werkman tegen den anderen zeggen: « *Wy hebben onze Heeren mee.* »

In een etablissement zelfs maakte men van het verlot der wevers eene gelegenheid om de spiders er achter te zenden; den hoop zou vergrooten (?) Men konde niet draeijen met de spindery alleen, dan wanneer men by andere omstandigheden enkel uit koppigheid voor eenige meulens alleen de stoommachien doet werken.

postiljon gepleegd, en noemden Himmeldagden als den hoofdaenlegger, die hen deze daad te Amsterdam, in het huis de Kat en den Uil had voorgelagen, zeggende, onderrigt te zyn dat een Luitenant Kwartiermeester, die met veel geld uit den Haag naer Noord-Holland moest, waer destyds het Fransch-Bataafsche leger lag, langs dien weg zoude komen, en dat zoo deze al niet kwam, dan toch de post komen moest, die in deze tyden wel veel gelds by zich konde hebben. Weldra bekwam Himmeldagden kennis, dat Peter Albert en de jonge Harmen den moord aen den postiljon gepleegd, beleden, en daerby ook hem genoemd hadden. Knarsende op zyne tanden van spyten zich voor het hoofd slaende, liep hy eenige malen wanhopig door het vertrek, zeggende: « *Och! hadde ik toch maer nooit iets bekend!* » De ongelukkige scheen nu voor zyne denkbeelden een rustpunt te zoeken, maer vondt dit niet; hy vraagde en bekwam een geestelyke.

Na verloop van eenige dagen (het was thans in het begin der maand augustus) verzocht Himmeldagden om verhoord te worden. Nu beledt hy op nieuw de misdaden te Nieuwerbrug, te Bodegraven en te Alphen begaan, alsook zyne medeplichtigheid aen den moord van den postiljon; en zeide, zelfs vry bedaad deze daad zyne rotsgezellen aen.

Dan, ofschoon hy nu aen de Regters zyne medeplichtigheid aen die daad gaf beleden had, bleef hy volhouden, en dit deden ook al de anderen, dat de moord geschied was door middel van het afsnyden van den strot, en dat men den ongelukkige had in het water geworpen, nadat hem de handen op den rug waren gebonden. Maer in de reeds vermelde schouw-eedel van het lyk des postiljons, werd toch uitdrukkellyk gezegd: dat er geene teekenen bestonden van geweldigen dood, anders dan die men gewoon is by drenkelingen op te merken. Waertoe diende hun dan deze onwaarheid, daer zy de daad althans niet hielp verzachten, maer dezelve, indien mogelyk veel eer nog gruwzamer maakte?

De nieuwe onzekerheid, die door dit verschil, voor den Regter was ontstaan, werd echter weldra door de schuldigen zelve weg genomen. Want toen in den volgenden nacht Himmeldagden door eene folterende benaauwdheid werd aengegrepen, die hy ondanks alle gezochte verstrooijingen niet konde afwenden, bekende hy aen de twee gevangenen, die zyn gezelschap uitmaakten, dat de postiljon wel degelyk was geworgd, maer dat hy, in het beschryven der omstandigheden van den moord, den Regter had misleid, vermits het eene te voren gemaekte afspraak tusschen de medeplichtigen was geweest, om, als zy, gevat zynde, in het geval mogten komen van te moeten bekennen, de daad altyd anders op te geven dan zich die had toegedragen. Hy herhaelde deze bekentenis, den volgenden morgen, voor den

Een dergelyk gedrag in eene dergelyke omstandigheid, moet van nu af by den onnoozelsten mensch alzeer aardig voorkomen, maer meer nog moet het hem zonderling schynen, dat is dat men in die domme volkswoeden, voor de eerste maal de tegenwoordigheid van sommige katoen-nyveraers gezien heeft, die gerust van achteren hunne cigaer stonden te rooken met een oog van voldoening al de afwissellende tooneelen van dit bloedige drama nagingen en van tyd tot tyd kwam, zegt men, een woordje van aenmoediging de drift der domme massen streelen. In andere omstandigheden van dien aert, zouden zy te Parys of te Brussel zitten. Zy waren dan wel verzekerd die Heeren, (onder welke men mannen aentref, die door hunne onmenschelyke handelwyze den werker, by alle gelegentheden zoo zeer verbittert hadden). Zy stonden nogthans daer, op hun gemak alles af te zien, toen in allen gevalle, hunne plaets in het etablissement der heeren Parmentier en C. zou geweest zyn, om de rampen te helpen verbidde, mee te poogen de woede des volks te stillen, en de eigenaer van dit gesticht tot verzoening met zyne werklieden over te halen.

Hy die onpartydig wil wezen, zal die byzonderheid overwegen.

III.

Welk is den toestand der heeren Parmentier van Hoegaerden en C., tegen over sommige andere nyveraers hier ter stede? Dit is noodig van ingezien te worden om in de ongelukkige gebeurtenis klaer te komen.

Dit nyverheids gesticht is in eene situatie gesteld om met het algemeen kapitaal dat het kost, in evenredigheid, by andere nyverheids-huizen, een grooter produkt op te brengen. Het kan derhalve zonder de salaris te kort te doen, dit produkt aen een minderen prys verkoopen, ten einde niet alleen, hier in België met hunne kalikos op de merk te moeten leuren, maer zelfs tot in England, die door ons gevreesde Engelsche nyveraers, in hun eigen land de konkurrentie te maken, en aen dit volk, zoo fier op zyne alwetendheid, te doen zien dat de vlamming voor den vrede in niets moet ten onderdoen.

— Zeggen wy hier als buiten rede: Hadden deze heeren, aengaende het maken der werktuigen, zoo veel vertrouwen in den vaderlandschen aerbied getoont, de eerste plaets in de katoennyverheid zou hun te regt toekomen.

Wy hernemen. Dit gesticht welke aen de konkurrentie van binnen en buiten, Europarond, het hoofd biedt en zyne 1200 stuks kalikos, met gemak wegspeelt, omdat zy aen de voorwaerden van den verkoop beantwoorden, wordt van wege sommige Nyveraers met geen vriendschappelyk oog bejegend en zonder het misschien kwaed te willen « *of te willen benadeeligen (?)* » zouden zy het toch niet veel geluk wenschen.

Hoe het zyn moge eenen dusdanigen toestand, is voor veel lieden eene zonde.

Eene tweede zonde waeraen de heeren Parmentier en C. zich hebben pligtig gemaakt is, dat zy zich by het vormen der Fabriekanten-Associatie onzydig hebben gehouden; dat zy uit een gedachte van menschheid, de vereeniging van het kapitaal tegen het werk, veroordeeld hebben, en van de Associatie geen deel makende, « *dat zy met de vraag der fabriekanten, om den eenen van den anderen geene werklieden meer te nemen, niet ingestemd hebben, gevolgentlyk dat zy, gelyk sommige nyveraers van associatie het gedaen hebben, op de livretten van den werkman geene slechte en onwettelyke afschriften hebben willen geven.* »

Eene derde zonde, bestaat daerin dat zy in hun gesticht een kosteloos onderwys hebben ingerigt om de kleine kinderen der werklieden het eerste voedsel van den geest te geven, daer sommige dier associatie-mannen, niets als de domheid willen om zoo veel te gemakkelijker den druk en de willekeur over den werkman te kunnen volhouden.

Met al die misdaden beladen, zoo besmet van wezentlyken vooruitgang en beschaving, kunnen die heeren by de Associatie-Mannen niet veel byval vinden.

IV.

Er valt ons te beurt, klaer en duidelyk te doen uitschynen, welke den uitslag was, die de geheime aenstokers dezer betooging zich belofden, en wy durven het in alle ver-

zekering gelooven van den bal niet mis te slaen. Zulks is onze diepe, onze innige overtuiging.

In den zelfden tyd dat men poogde de heeren Parmentier Van Hoegaerden en C., zooveel moeijelykheden op den aerm te brengen, als het maer zyn kon, had men voor doel door die zelfde betooging de Werkmans-Vereenigingen, eenen zoo niet doodelyken, ten minsten eenen gevoeligen slag toe te brengen. Dit, of te wel met de voorzitters der maetschappyn, regstreeksch in de zaak te wikkelen of hen door de woedende menigte in hun eigen huis te doen overvallen, — de voorzitters die alles wat mogelyk was, in het werk hadden gesteld om die heethoofden tot rede te brengen; die hen al de rampzalige gevolgen van het geweld hadden afgeschetst; die het gevaer hebben geloopen van hun leven te verliezen, om dat zy zich met hart en moed tegen alle samenrottingen verzet hebben; die gesmeekt, die gebeden hebben op dat toch een straal van licht, den afgrond zou blootleggen, waerin zy zich storten wilden — en nogtans overal hoorde men de namen der Voorzitters rondvliegen: « *Waer zyn nu, hoorde men uit vreemde monden die in het volk rondzwierven: « Waer zyn de Voorzitters uwer Maetschappyn? Waer is Bilin? Waer is de Ridder? Nu dat gy in 't gevaer zyt, waer zyn zy, die hoofdmannen die u zooveel zyn toegenegen.* » En die verblinde massa leende gehoor aen die inblazing en lieten bittere woorden van hunne lippen vallen; woorden van vrael en bloed; want zeker is het, konden zy de hoofden der Maetschappyn er in wikkelen, dan was het ver genoeg; de monden zouden gesloten zyn, de pen ware uit de hand genomen, en naer welbehagen, zou men den werkman, al de beschuldiging op den hals geleid hebben, en de wezentlyke schuldigen zouden de slagtoffers zyn.

Hier aen alleen kan men zich gemakkelijk overtuigen dat de Maetschappyn van den beginnen af, gheel en al buiten de zaak gebleven zyn, en er is veel moedwilligheid noodig om het te kunnen betwyfelen.

Des anderdaegs, toen dat er alreede onherstelbare ongelukken hadden plaets genomen, en dat nogtans de woede langs om meer aangroeide, werden de Voorzitters, in hun huis door eenige wevers gedwongen, zich tot den goeverneur te wenden, — iet wat weér al, eene beweging zou veroorzaekt hebben, doch er werd besloten dat zy eene laetste pooging zouden in 't werk stellen om de rust terug te brengen. De zelfopoffering was groot, het gevaer was niet minder, eene dwaling kon ontstaan, men kon hen aenhouden, doch zy braveerden het, om grootere rampen voor te komen.

Vergezeld van een schrift aen de heeren Parmentier en Comp. die de vraag door de Werklieden opgedrongen behelzende, wendde zy zich vooreerst tot den borgmeester ten einde aen dezen magistraet kennis, hunner stappen by voornoemde heeren, te geven. Alsdan zich tot het etablissement wendende, dat volop met troepen bezet was, zyn zy er in gelukt, in tegenwoordigheid des heere Prokureur des konings, met de meester in onderhandeling te komen, en tot eene overeenkomst te geraken welke de verzoening der beiden, meesters en werklieden heeft te weeg gebragt. Een uer lang hebben zy die dulle menigte beheerst, en eindelyk tot de redenen overgebragt zoo wel dat zy, gelyk het geschied is, belofden van het werk te hernemen: zie daer voor welk deel de Maetschappyn er tusschen zyn gekomen en welke gelukkigen uitslag het te weeg heeft gebragt.

Wy beklagen die gebeurtenis, zoo zeer als iemand het doen kan; indien het anders ware, wy zouden de grond-beginselen der Maetschappyn verraden, of slechts een oogmerk van eigen baet najagen, dit ligt in ons karakter niet. Wy weten zoo goed als iemand dat het geweld, nooit iet anders als de aermoede voor den werkman heeft voortgebragt, en wy helpen te regtzinnig den Werkman, tot de waarde van mensch opklommen, om niet door het woord en de daad alle akten te veroordeelen die van de rede afleiden. Wy betreuren dus regtzinnig het geen er is voorgevallen, wy beklagen dat de heer Parmentier en zyn beambten mishandeld zyn geworden, doch wy keuren niet goed dat deze heeren in zulke omstandigheden het gevaer braveren en de zinnelooze volkswoede uitdagen.

Tot slot wy moeten de werklieden, die zich tot die bedryven van geweldendaryen hebben laten mede slepen, groo-

om eene flech sterken drank te halen. Daer komende, vonden zy de huisdeur gesloten, en, op hun herhaeld geroep en kloppen geen gehoor krygende, vatten zy vermoeden van onraad op. Dewyl de duisterheid hun niet toeliet, de voorwerpen duidelyk te onderscheiden, en de voorzigtigheid hun verbood, de woning binnen te gaen, keerden zy naer het sterfhuys terug en begaven zich, voorzien van licht, in gezelschap van nog meer andere geburen, andermaal naer de herberg, om te onderzoeken, wat er van de zaak was. De huisdeur geopend hebbende, zagen zy, met behulp van de lantaren, over de onderdeur, dat de deur van eene voorkamer openstond, en dat in deze kamer, de waard Arend Lagerwey en zyne huisvrouw, levensloos op den grond uitgestrekt en in hun bloed dryvende, lagen. De morgenschemering was intusschen begonnen aen te breken; en daer niemand van hen het in dezen toestand raedzaam oordeelde, de woning binnen te gaen, hielden eenigen voor het huis de wacht, terwyl de aengevers zich naer de stad spoedden, om deze zaak ter kennis van den Regter te brengen.

De Baljuw van 's Gravenhage, vergezeld van twee Regters Commissarissen, den Sekretaris des Geregts, eenen Onderschoot en dienaren, liet zich spoedig ter aangewezen plaetse in de woning van den hospes Lagerwey vinden. Er bleek, dat de beide oude lieden gruwzaam om het leven waren gebragt: de man had elf, de vrouw tien wonden, meest op het hoofd en in de nabijheid van den hals en het aengezicht; en naer het scheen, waren deze hun door zware knuppelslagen toegebragt, hetgeen daarna, by de geneeskundige schouwing, ook bevestigd werd. Kasten en kisten waren geopend, de goederen geheel of gedeeltelyk daeruit gehaald, en hetgeen de boosdoeners niet hadden medegenomen, lag door het huis verstrooid. Er was echter buiten 's huis geen spoor van braek te vinden; alles scheen veel eer te bewyzen, dat de daders zonder geweld te hebben gebruikt de woning waren binnen gekomen, en zoo met de gesteldheid van het huis als met de bergplaets van sommige goederen niet onbekend moesten zyn geweest. Op eene biljaerd-tafel werd eene oude sabelschede, en op eene andere plaets de daerin passende sabel gevonden; terwyl door eenen der aanwezigen, in het land achter het huis, een stuk levend dik hout werd opgeraapt en aen den Baljuw ter hand gesteld, hetwelk, aen het eene einde in de gedaente van een handvatstel gedenen, aen het andere einde sterk met bloed besmet was, en voor het werktuig werd gehouden, dat, na tot den moord gediend te hebben, in het land was weggeworpen.

(Vervolg by naeste.)

telyks berispen, want wy kunnen geene woorden genoeg vinden om die af te keuren, en, wy moeten daarom de Overheid, Burgemeester en Schepenen, bedanken voor de ernstige maatregelen welke zy genomen hebben om nog grootere rampen voor te komen: allen hebben hunne plicht volbragt en wy verhoopen dat de regteren, de wezentlyke schuldigen wel zullen ontdekken, en wie zy ook mogen wezen dat de gestrengheid der wetten zyn vollen loop zal hebben.

Al wie regtzinnig de verheerlyking van het werk behartigt, en het lot der werklieden, stoffelyk en zedelyk, tot eenige verbetering wil zien komen; den werker tot den staet van mensch brengen, zyn hart en zyne ziel tot edele gevoelens openen, moeten de ongelukkige tooneelen, waar van eenige verleide wevers zich schuldig hebben gemaakt, afkeuren! Deze tooneelen moet men schandvlekken, en op de daders al de gestrengheid der wetten inroepen; doch men moet den onschuldigen met den pligtigen niet vereenzelvigen, en al wat werker is, in den ban der maetschappij niet slaen.

De journalen die breed-uit de gebeurtenis verhandelen, schynen dit niet te willen in acht nemen.

Het is de werkende klas, zeggen zy, en van daer tot de Maetschappijen der Werklieden afgaende, zouden zy dezen wel willen verantwoordelyk maken, voor daadzaken die uit eene geheel andere bron hunnen oorsprong nemen.

Niet een gezegde hoe onwaerschynelyk het ook weze dat niet wordt afgekondigd, en al de onnauwkeurigheden zelfs, worden met vlyt aengehaeld.

Zoo leest men in al de bladen, die de eene, het van de andere overnemen.

«...Rond drie ure des namiddags begaf zich naer het » Stadhuys eene deputatie van het werkvolk met de voorzitters der spinners en wevers, Billen en de Ridder aan » 't hoofd. Zy verzochten den burgemeester te spreken, doch » deze weigerde hen te aenvaerden.

» Spytig over de bejegening, deden zich de afgevaardigden in eene vigilant naer de fabriek des heeren Parmentier » voeren. Zy werden door deze in zyn kabinet ontvangen, » maer waren niet weinig verwonderd er ook den Prokureur des konings aente treffen??

» De voorzitter der Wevers-maetschappij overhandigde » den heer Parmentier eenen brief, by welken de werklieden vroegen: de invryheidstelling van hunne gevangene » broeders, zeggende dat, zoo hunne vraag niet toegestaan » wierd, erge onlusten te vreezen waren. Zy vroegen ook » eene vermeerdering van dagloon van 25 centimen, en de » terugzending der vreemde werklieden, die onlangs in de » fabriek waren aenvaard. Onder deze voorwaerden, be- » loofden zy dat de arbeid zoude hernomen worden. De » heer Parmentier kon zulke vermetele voorwaerden niet » aenvaerden, en de Prokureur des Konings deed de stoute » sprekers inzien, welk gevaer zy liepen door eene vrees » van oproer uitedrukken, welke inderdaed aen eene bedreiging geleek.

» De deputatie keerde daarna in stad terug naer de vereniging der werklieden, waar zy verwacht werd.

En om aen die deputatie, een hatelyk karakter te geven, men brengt ze in verband met het volgende:

» Gedurende dien tyd vormden zich eenige groepen aen » verscheidene nyverheids-gestichten en namelyk voor dit » van Lousbergs, om de werklieden aldaer te doen besluiten van hun getouw af te gaen, de burgerwacht dreef de » samenscholing uiteen.

Er is hier hoegaemd geen verband mogelyk. De deputatie, als men het zoo noemen wilt, uitmakende De Ridder, Billen en eenige anderen, zyn gedwongen geworden de stappen aen te wenden, die zy gedaen hebben.

Eenige weldenkende wevers waren tot Billen gekomen, om hem te bidden van toch na een middel om te zien, ten einde de onlusten en de ongelukken voor te komen. «De menigte, zeiden zy, is in den *Estaminet S. Jacobs* vergadert, zy willen kost wat kost tot het goevernement zich wenden, en indien gy niet mee gaat, wy vreezen dat zy u in uw eigen huis komen overvallen.» De heer Billen zondt De Ridder halen en dan beraedslaegden zy over hetgeen zy nog konden aenwenden om de ongelukken te vermyden. Het is dan dat zy, met gevaer voor hunne vryheid, besloten, zich tot den Borgemeester te wennen en de toestemming te vragen om zich by de heeren Parmentier te begeven, ten einde deze tot verzoening te overhalen.

De vraag door de wevers der voormelde fabriek gesteld, behelste dry punten en werd onder diktering opgesteld, tweemaal afgelezen en gelykvormig met de uitdrukking der wevers bevonden; dan geteekent door de Voorzitters voorzeid, niet als eene vraag door deze ondersteund; maer wel als eene enkele opgave, heel en al onafhankelyk van hunne eigene medewerking.

Deze punten waren eerstens: «dat mynheer Parmentier, zou de goedheid hebben de Werklieden van Brussel en Lokeren, hun livret terug te geven; tweedes: dat zy de 25 centimen par stuk zouden mogen genieten en derdens: dat hygeene vraek tegen iemand der werklieden zou koesteren.»

Dat is de zin van het geen er in het schrift gevraagd werd, maer er is niet in gesproken van gevangen los te laten: die zich plichtig heeft gemaakt moet gestraft worden.

Achter met de heer Prokureurs des Konings eenen langen tyd over de zaak gehandeld te hebben, heeft deze de heer Billen en De Ridder gelast met de voorwaarde van M. Parmentier en Comp. aen de opgewondene Werklieden over te nemen, het welk voor zeker een gevaerlyken taek was; doch om tot de rust te geraken, alle deze moeilijkheden willende braveren, hebben zy de zending op zich genomen en zyn er in gelukt te verkrygen, dat zy met den voorstel van mynheer Parmentier van Hoegaerde instemden en zich des anderen daegs aen het werk zouden begeven hebben. Dit gebeurde om 5 ure of daer weinig over. De grootste menigte verspreide zich met eenige groepen en keerden tot hunne woning terug. Andere zyn in de herberg gebleven en later werden er eenige aengehouden, onder welke zich alweer een aental vrende personen bevonden. — Dit

is voor GOD en WET de waarheid, niets dan de waarheid.

Het is aen de moedige stappen van de heeren Billen en De Ridder, dat de rust is hersteld geworden; en, daerby, bepaeld zich het deel der beweging welke zy op zich hadden genomen.

Nooit hebben twee menschen zich zoo beyverd, zich zoo geslagtoffert, om de gevaren voor te komen; nooit is er meer moed, aen den dag geleid en meer gevaer over den kop gezien, om de dwaling eeniger opgehitste mannen voor te komen, en welke is hunne vergelding. De openbare denkwyze beschuldigd hen, en de domme en verleide werklieden zeggen dat zy hun verraden hebben, dat zy van mynheer Van Hoegaerde de hand gevuld zyn om hen aen het werk te krygen. Dit zyn de nieuwe geruchten waarmede de aenhitters in het volk werken, om het begonnen werk te voltrekken; de vernietiging der Maetschappijen, en het omverwerpen der fabriek in kwestie.

Wie, die een weinig oordeel heeft, kan aennemen dat menschen van geest en verstand dergelyke betoogingen zullen aenmoedige, daer zy voorop weten welke den uitslag er moet van wezen, dat kan niet zyn, dat is niet mogelyk.

Dat men al de werklieden ondervrage, geen enkel zal kunnen bevestigen, dat ooit een woord van geweld, in de vergadering is uitgesproken, maer dat er altyd de wettelyke middelen in acht zyn genomen geworden, en dat den eerbied voor regten en wetten hen altyd zyn voorgehouden. Dat men een onderzoek inrigte, de wezentlyke schuldige zullen zich niet lang kunnen verdokken houden.

Een enkelen man in Gent, van al die weveryen bezitten, heeft zich als een mensch gedragen, aen wie den algemeen dank, moet toegekend worden. Die man is alweer de Heer JOZEF DEHEMPTINE.

Deze rechtschappen meester, heeft zyne Werklieden saem geroepen en hun al het gevaer welke er aen was voor oogen geleid. Daer ook gelyk elders had het volk gevraagd om het werk te verlaten, doch door de reden overwonnen zyn zy aen den arbeid gebleven, en derhalve heeft die man aen de stad, misschien nog ergere voorvallen gespaerd.

Indien andre nyveraers het gedrag des heeren Dehemptine gevolgd hadden, en de vragers om het werk te staken met hun werkboekjen bedreigd hadden, als de goede rede er niets aen doen kon, wat onheilen zouden die heeren aen de stad niet gespaerd hebben.

Maer het is niet zoo geweest, nauwelyks was de mond open of de antwoord, JA is er op gevolgd geworden. Wat konden dus de voorzitters der Maetschappijen aen zulk eene beweging, met de rede te weeg brengen? Niet te min al de vervloeking valt op hen, ter neder. Zy zyn het die er achter zitten, om dat zy in een dringend oogenblik slechts hun hart raedplegende, de verzoening met de heeren meesters, beproefd hebben. En waren zy er niet in gelukt, langs den eenen kant had het regt hun rekening er van gehouden, laugs den anderen kant werden zy van de dulle heethoofden, vermoord. Zy hebben die afgrond gezien en nog hebben zy de kans willen beproeven. De regtveerdigheid des Hemels heeft gewild dat zy in hunne onderneming geslaegd hebben.

Van al de aenhoudingen welke er gedaen zyn, dat men eens het getal fabriekwerkers opgeve spinners en wevers, het is zeer te vreezen, dat het grootste getal vreemdelingen zyn gheel vreemd aen de nyverheid, en van al de wevers die men heeft vast gezet, zullen zeker voor het dryvi erde geene mannen zyn deel makende aen de Maetschappij. De regtveerdigheid vereischt, dat men die opgaef doe, om eens te meer te doen zien, dat de Maetschappijener niet in betrokken zyn.

Hoe is het mogelyk dat men de voorzitters der Maetschappijen kan beschuldigen of verantwoordelyk maken, men moet toch aennemen, men is verplicht het aen te nemen, ter voldoening van den goeden zin, dat indien het wezentlyk eene zaak ware door de Maetschappijen verholpen, hoe zouden de spinderyen gelyk de weveryen er geen deel van gemaakt hebben? Hoe zou al wat werker is er niet in begrepen zyn geweest? De dwaling springt in de oogen.

Het gerucht loopt ook dat de kas der Wevers is aengeslagen, inschelyks dat den drapeau uit het lokaal is gehaald. Dit zyn al onnauwkeurige geruchten, waervan de gazetten zich al te ligt bedienen. Deze gezegdens zyn ongegrond.

De gebeurtenis van voorleden maendag is eenen aanslag tegen de Maetschappijen, en elk roept en schreeuwt, al ware de Maetschappijen het brandpunt dier betooging geweest. — Dwaling, by de eenen, kwaedaerdigheid by de anderen. Doch dat men wel overwege alvorens de veroordeeling der Werkmans-Maetschappijen uit te spreken. Eens deze vereniging vernietigd, zal men eerlang al de rampen en ellende in het leven der huisgezinnen zien terug keeren, en hy die er meest zal by lyden, zal den kleinen burger zyn; want al gauw zal het kapitaal al zyn gewigt aen den arbeid doen gevoelen en eene sombere toekomst zal de deur aen groote rampen openen.

Allengskens zullen de zaken van Maendag en Dynsdag laestleden in het daglicht komen, en de lafheid laten zien, waarmede dien aanslag tegen het werkhuis der heeren Parmentier en C^o alsmede tegen de Werkmans-Maetschappijen gepleegd is.

Van over veertien dagen, weten wy nu, is het gerucht in omloop gebracht, door eenige geheime zendelingen in het volk, dat het gesticht der heeren voornoemd, een gesticht was dat aen de Jesuiten toebehoorden. Indien wy al de aen eenschakeling kenden, om tot den oorsprong te gaen van waer dit gerucht is gekomen, hoe veel schelmery, hoe veel verradery, en hoe veel ontaerde grooten zouden wy niet voor den dag zien komen.

Toen men in 1857, de kiezers byeenriep, werd er uitgestrooid dat de klerikalen, als zy aen het roer bleven een ontwerp van wet zouden voordragen, waarbij de nationale goederen zouden terug moeten gegeven worden. Dit valsche gerucht maakte eene geweldige opschudding.

Wy laten aen genen die denken en overwegen kunnen de waarde van al zulke geruchten over.

Een somber gerucht loopt thans nog altyd in het volk voort. Men zegt dat er morgen zondag eene betooging moet gebeuren, voor de huizen van Billen en De Ridder. Dat men deze twee openhartige en regtzinnige volksmannen beledigen zal, misschien gewelderyen ten hunne opzigte zal plegen. Onze plicht zegt ons, de Overheid te verwittigen, en te bidden de noodige maatregelen te nemen ten einde alle nieuwe onlusten voor te komen.

De *Gazette van Gent*, uit welk een doel weten wy niet, gaet voort met op de genen te wegen die Dynsdag de eenige oorzaak geweest zyn dat er geen onlusten gebeurd zyn. Sprekende van Billen, zeg zy «dat deze tamboer zynde, niet uit voorwendsel van ziekte, aen den oproep der Gardien Civiek beantwoord heeft en dat hy Dynsdag frisch en gezond, het rekwest aen den burgemeester is komen aenbieden.»

Billen zal zich aen eene kommissie van geneesheeren onderwerpen, en wy zeggen vooraf dat die bevoegdheden, grootelyks zullen verwonderd staen, dat hy de moed heeft gehad van in den staet waer in hy zich bevond en nog bevind, de stappen te durven aenvangen welke zy — hy en De Ridder — tot het bevredigen der gemoederen, gedaen hebben.

De *Gazette van Gent* zegt dat de Burgemeester het rekwest der Werklieden niet heeft aenveerd om dat het in onbetamelijke en hevige woorden was opgesteld. Dit blad liegt vrywillig. Het is onmogelyk dat de Borgemeester dit kan gezegd hebben, mits deze magistraet het alleenlyk niet heeft gelezen. Voor de beschuldiging van onbetamelijkeheid, enz. is zyn gezegde alweer onwaerachtig, dit rekwest, als het mogelyk is, zullen wy afkondigen en de openbgre denkwyze zal er kunnen van oordeelen.

Men zegt dat een werkmán, die het grootste deel aen de beweging van Maendag had genomen, reeds sints zaterdag zyn boek had doen viseren om Vrankryk in te gaen, en inderdaed, dynsdag morgend zou hy met den eersten konvoi naer Roubaix zyn gegaen. Het is jammer dat de regters het hand op zulke mannen niet kunnen leggen, ter ophefdering der waarheid, zouden zy zeer van nut kunnen wezen.

De Werkman.

Al wat iet bezit, alwie in een zekeren welstand verkeert, van den ryken nyveraer tot den kleinsten burger, wanneer hy maer de moeilijkheid van het leven niet gevoelt, vinden geene woorden van berisping genoeg om op den werkmán te schreeuwen; de werkmán, is de kwael der samenleving, van hem komt de besmetting, het schurft (?); hy is onhandelbaer, nydig en vreakzuchtig; het goed dat men hem doet op heden is morgen beloofd met ondankbaerheid, nooit is hy te vreden; ongetemd en kwaedaerdig gelyk het dier, hy wacht naer een gunstig oogenblik om in de hand te byten die hem het brood geeft. Dit zyn de weinig vleijende beoordeelingen welke men tot den kop werpt der genen die in alle netelachtige oogenblikken het gevaer braveren, hun leven opofferen, om in den nood een ondankbaer meester ter hulp te komen.

Indien deze beoordeeling, den stempel op het voorhoofd sloeg, der slecht denkende, wy zouden er niets kunnen tegen inbrengen, maer er zyn veel eerlyke Werklieden, die een zoo gestreng vonnis niet verdienen.

In menigvuldige gevallen, hebben wy, sommige werkers zich zoodanig zien bloot stellen dat zy gescheurd en geleurd er van tusschen kwamen, en de meester die in zynen noodkreet, beloften op beloften van belooning deed, vergat het algauw toen het gevaer voorby was, en boven op zyne zelfoffering, kwaem den armen duivel er af, met verlies van het weinige nog dat hy op het lyf had.

Wy willen geen olie op het vuur werpen, met aen te toonen, wie, van den werker of de genen die zich zoo onvoorzigtig op zynerekening uitlaten, oordeelen vellen welke onregtveerdig zyn, wie zeg ik, de belanglooze verdediger, der Maetschappij is, de man van familie, en schoon hy geene eigendommen bezit, de moedige bewaker van den eigendom is.

Om, aen die genen die met zoo veel lichtzinnigheid op den werker uitvallen, nog eene proef van hunne onregtveerdige waerdeering over den werkmán aen te halen, zenden wy hen, tot de fabriek van mynheer Baertsoen, en dat zy aldaer zich inlichten op de gebeurtenis van 27 laetsleden.

In de plaats, waer het ruw katoen, wordt open geslagen — gemeenelyk genaemd het duivels kot — is er op 27 in den morgend een brand ontstaan welke voor het gesticht de grootste rampen kon veroorzaken en op weinige oogenblikken tot eenen omvang uitliep, die geheel de werkplaats in eene eenige al volzettende vlam had herschappen. Geenen twyfel of het verslindend element, zou de fabriek omarmen en er eene puinhoop van gemaakt hebben. Welnu, wie is het gevaer voorgekomen? Wie heeft alweer dien eigendom gered? Gaet by den heer Baertsoen en vraegt hem, aen welken moed, aen welke zelfoffering, aen welke verachting voor den dood, hy het behoud van zyn schoon etablissement schuldig is? Wie zich in midden dit gloeiende forneis heeft geworpen om ten koste van hun eigen leven eene groote ramp voor te komen? Vraegt het hem en een enkel woord zal men u antwoorden: «aen den werkmán» De werkmán heeft alles gered! en toen de stadshulp der brandspuiten toekwamen was het gevaer over.

Een enkel ongeluk is er te betreuren geweest, een aerm meisje die het werktuig oppastte alwaer de brand aen ontstaan is, is deerlyk door de vlam gemaerteld geworden. Het is te verhoopen dat de meester van het gesticht het onmenschelyk gedrag niet zal volgen van zommige andere nyveraers, die de slagtoffers vergeten als de ramp voorby

is, maer wel het voorbeeld zal volgen der heeren Dehemp-
tinen, Smet, Christofel van Loo, Burgraven, Parmentier en
C^e en nog anderen.

Inschelyks is het te verhoopen, dat de werklieden, die
met zoo veel hart zich hebben te panden gesteld om den
meester, in dit noodlottig uer ter hulp te komen, ook niet
zullen vergeten worden, want den yver welke zy in het werk
hebben gesteld kan alleen aen den grooten bewezenen
dienst worden vergeleken.

Het is de eeste mael niet dat de werklieden van den heer
Baertsoen, zich in dit geval bevinden, over 0 jaren, onstond
er een brand die geheel het etablissement bedreigde. De
heer Bilen die zich by deze ramp, met levens gevaer heeft
doen onderscheiden, is zelfs met eene medaille van eerste
klas, beloond geworden. In het geval van toen gelyk in dit
van heden, zonder de hulp der werklieden ware de fabriek
den helft tot asch gemaakt, vooraleer de bystand haer ware
oegekomen.

Wy moeten eene kleine aanmerking maken, op de inrig-
ting der hulp middelen tegen het brand gevaer. In alle ramp
gevallen van dien aert, zien wy dat het korps pompiers er
veel spoed byzet om tot de plaats te snellen alwaer het ge-
vaer ontstaet; in niets blyven zy aen pligt, aen moed en zelf-
offering te kort men moet dit onpartydig bekennen; doch
is de inrigting der hulp tegen de gevaren voldoende? Dat is
betwyfelachtig. Wanneer er een brand ontstaet, verloopt er
tusschen de nood kreet en de verwachte hulp, een tyd groot
genoeg om de uiteenzetting der ramp almachtig te maken,
en slechts de hulp der brandspuiten te kunnen gebruiken
om de ramp der omliggende woningen af te houden.

Waerom niet in ieder kwaartier der stad een bureel in-
gerigt met de noodige voorwerpen van pompen en darms
ter beschikking van een daertoe gestelde waekzaamheid,
om op den eersten alarm kreet, tot de plaats zich te bege-
ven alwaer de brand ontstaet. Een dergelyk gebrek in
Gent is te betreuen.

Regterlyke zaken.

Ziehier de lyst der jurés voor de toekomende zitting der
assisen van Oost-Vlaenderen:

MM. J. Féodart, hofsmed, te Gent.
F. Sturbaut, landbouwer, te Aumougies.
J. Lenaert, huidevetter, te Aelst.
J. de Cock, staats-gepensioneerde, te Gent.
J. de Vos, stoker, te Gent.
J. de Wilde, gemeente-sekretaris, te Calcken.
V. Gilquière, wynkoopman, te Gent.
L. Sengier, koopman te Gent.
Graef A. Vilain XIII, burgemeester, te Basel.
A. de Maere-Limnander, schepen te Gent.
J. van Loo, vleeschhouwer, te Gent.
P. Guislain, metsersbaes, te Gent.
J.-B. Blancquaert, gemeente raedsheer te Lebbeke.
J. de Coster, muzikant, te Gent.
Ed. de Naeyer, byzondere te Gent.
J.-B. Moerman-van Laere, fabrikant, te Gent.
Eug. de Vos, brouwer, te Gent.
R. Van Wassenhove, burgemeester te Eecloo.
F. Steyaert, ondernemer van werken te Gent.
H. Hesnault, fabrikant, te Gent.
B. Haverbeke, notaris, te Exaerde.
J. Hosten, aennemer van werken te Gent.
K. Brasseur, zoutzieder te Gent.
E. Vanden Hende, grondeigenaar te Aelst.
G. Hellebaut, zaekwaernemer te Gent.
L. Uyttersport, burgemeester en lanb. te Erweteghem.
E. Dury, grondeigenaar te Gent.
J. Beaufays, bouwmeester idem.
J. Schammelhaut, staats-gepensioneerden idem.
P. Hinderoot, winkelier idem.

BYGEVOEGDE JURÉS.

L. Sloedens, winkelier te Gent.
E. Barafou, staats-gepensioneerden idem.
F. van Hoorebeke, dokter idem.
A. Van Loo, advokaet idem.

Staetsspoorwegen. — Berigt.

Te rekenen van 1 mei eerstkomende, zullen de volgende
veranderingen in den dienst der konvooijen gedaen
worden:

1e. Ten einde de betrekkingen te vergemakkelyken
tusschen de voornaemste steden van Vlaenderen en de pro-
vincie Antwerpen, zullen de treinen vertrekkende uit Ryssel,
ten 4 uren 40 m. 's avonds,

Uit Kortryk, ten 6 uren 5 m. 's avonds;

Uit Oostende, ten 5. uren 40 m. 's avonds.

Uit Brugge, ten 6 uren 15 m. 's avonds.

Uit Gent, ten 7 uren 40 m. 's avonds.

Uit Aelst, ten 8 uren 30 m. 's avonds.

Te Brussel in korrespondencie zyn met Antwerpen, door
den exprestrein (1.^e en 2.^e kl.) vertrekkende ten 10 uren
's avonds; aankomst te Antwerpen, rond 11 uer.

2.^e Een bygevoegde trein zal ingerigt worden tusschen
Lier en Antwerpen.

Hy zal vertrekken uit Lier ten 7 uren 15 m. 's avonds en
te Antwerpen aankomen ten 7 ure 50 m. Die trein zal te
Contich in korrespondencie zyn met Mechelen, Brussel en
Thienen, door den trein die ten 7 ure 30 m. uit Antwerpen
vertrekt.

Verschillig Nieuws.

De Koninglyke Maetschappy van Land- en Hovingbouw
te Gent, zal hare zomer-tentoonstelling voor 1861 openen
op zondag 23 july aenstaende. Er zyn niet minder dan zes-
den-dertig pryskampen by deze gelegenheid uitgeschreven.

— Men verzekert ons dat de jurys, gelast met de vyfjarige
pryzen toe te kennen voor de nationale geschiedenis, zede-
kundige en politieke wetenschappen, hun werk hebben
voleindigd. Wat aengaet de nationale geschiedenis, is den
jury van gedacht geweest geen prys toe te kennen. Voor

pde zedekundige en politieke wetenschappen is den prys van
5000 fr. toegekend aen M. Prosper de Hauville voor zyn e
Communes Lombardes. M. Faider is verslaggever genoemd.

— De Belgen, die zich naer de tentoonstelling van Metz
begeven, zullen geen paspoort van noode hebben. Zy zullen
in Vrankryk worden toegelaten op de vertooning van een
paspoort door de belgische overheid afgeleverd.

— Het kollegie van burgemeester en schepenen verwit-
tigt zyne bestuurden dat degenen die opmerkingen te maken
hebben aengaende het ontwerp van openbare verkooping
van het gewezen klooster der Celbroeders, gelegen in de
St. Michielstraet, te Gent, dat zy dezelve schriftelyk kun-
nen doen gelden in het bureel der 1ste afdeeling ten Stad-
huize, van 1 tot 15 dezer maend, ten 11 ure 's morgens.

Ook al degenen die opmerkingen zouden te maken heb-
ben over het algemeen plan van alignement en van gezond-
making van den wyk der Nieuwbrug, 4de sekte, worden
uitgenoodigd dezelve ook schriftelyk te doen geworden tot
14 dezer, om 11 's morgens ten Stadhuize, 1^e afdeeling.

— De zomer-leergang der akademie van teeken-, beeld-
houw- en bouwkunde dezer stad, wordt geopend op zon-
dag 5 mei.

— Het Stadsmuseum van Schilderyen, in de koninglyke
Akademie, zal voortaan voor het publiek kosteloos open
zyn alle zondagen, van 10 ure 's morgens tot 's middags.

— Niettengestaende het vry ongunstig weder, was den
Longchamp zondag weder tamelyk belangryk.

— Het eerste zomer-concert der *Vereenigde Artisten* op
den Kauter, heeft van woensdag aenvang genomen.

— Den beeldenaar van de nickelstukken is vernieuwd.
Men verwacht eerlang de uitgave van nieuws stukken.

— By gelegendheid der vermaerde H. Bloed-Processie te
Brugge, op aenstaenden maandag 6 mei is er op de spoor-
baen van West-Vlaenderen en op die van Lichtervelde naer
Veurne, eene vermindering van halfprys toegestaan. Er zyn
ook bezondere treinen ingerigt.

— In Oostenryk worden de spoorwegtreinen met den
gaz verlicht In elken wagon is eenen zak in caout-chouc
voor handen waerin den benoodigten voorraad aen gaz
bewaerd wordt.

— Het hof van cassatie, 2^e kamer (criminele afdeeling)
heeft de verbrekingsvraag verworpen van Alexander Ver-
vack, oud 30 jaren, ter dood veroordeeld door het hof van
assisen van Oost-vlaenderen, voor moord op zyne vrouw,
en voor eene diefte van 15,000 fr. ten nadeele van Karel van
Daele.

— De gendarmerie van Meenen heeft den genaemde Aug-
ust Guillemijn, geboren te Coolscomp en woonende te Le-
degheem, aengehouden, betigt van Julia van Neste, pachte-
res te Coolscomp, in 1859 vermoord te hebben.

Men herinnert zich dat de pachteres van Neste door Guil-
lemijn ten huwelyk was gevraagd, doch geweigerd werd.

De moord was door zulke vreeselyke omstandigheden
gevolgd, dat men ze niet kan neerschryven. Het was op een
zondag tusschen twee en dry uer des namiddags dat Julia
van Neste in een koornveld, waer zy voorby moest gaen, om
zich naer de kerk te begevende, is vermoord geworden.

RAEDSEL uit Reinaert de Vos.

Buiten myn kop en steert

(Die zyn het zelfde weerd)

Ben ik een kort en lange been,

Die men in Holland scheidt van een,

Maer by den Vlaem doorgaens zal samenbinden.

Zonder myn korte been van *Reinaert* niet wel gaen

En 't een en 't ander hoeft *de tyd*, wil hy bestaen.

Ik heersch en sta in 't midden van het Ryk

Al lig 'k nogtans zeer diep versmoord in 't slyk;

In kerk noch in kapel laet ik my nimmer vinden,

Neen! 'k treed niet in een tempel ooit,

Tot goed of pligt begeef 'k my nooit;

'K lig liever nog te midden van de pyn

Of dien ik jaren lang in eene kolenmyn. ..

Doch, lezers lief, past gauw myn kop en steert aen my

En dan willigt lach ik u vriendlyk toe en bly....

Dan geef 'k my voor een oordje aen alle man,

Ook voor groot geld aen die 't betalen kan;

Dan ben 'k in Holland hoog geacht

En by den Turk van groote pracht....

Maer ook dan ben ik zulk een trouwe goede vriend

Door 't meeste deel der mans bemind.

De Kop en de Steert is *P* en *P*, intusschen de Kop
en Steert is *Y*. Dus de oplossing is *PYP*.

Raetsel.

Als men myn eerst' van achter zet,

'k wordt op de haen in acht genomen,

Zoo niet, er zou gevaer by komen.

Myn gheel, in zyn natuer maekt menig buikje vet.

De tweeden helft doch van myn wezen

Is klaer by tweede ve s te lezen.

En 'k geef het u nog beter in.

Ge steld 't begin, ja, van myn einde,

Vóór 't einde juist van myn begin.

Uit beide kwaemt ge klaer zoo 'k meinde.

Ons vorig raetsel is DAG. — De pooten zyn de 24 uren. Elke letter van
Dag heeft dus 8 uren of pooten, enz.

BURGERSTAND DER STAD GENT.

HUWELYKEN.

Van den 25 April tot den 1 Mei.

Celestien Gallant, 29 jaren, kommies, rasphuisstraet, met Maria Lippens,
24 j., zonder beroep, koophandelaers.

Jan Kempel, 51 jaren, zonder beroep, met Maria Pierreux, 25 jaren,
zonder beroep, beiden vrouwestraet.

Raymond Borluut, 25 j., zonder ber., onderbergen, met Valerie van Poi-
telsberghe, 21 j., zonder ber., hoogpoort.

Domien Schepens, 52 j., huidevetter, belgradestraet, met Maria Adam,
52 j., dienstmeid, S. Joorisstraet.

Bernard Toch, 23 j., werkman, Wondelgem, met Koleta van Bastelaere,
34 j., dienstmeid, S. Jakobs-Nieuwstraet.

Jan Blanchaert, 51 j., timmerman, Somergem, met Maria de Waegencire,
29 j., dienstmeid, yperstraet.

Leopold Wyloek, 24 j., zonder beroep, kortrykschestraet, met Barbar
Boone, 25 j., dagl., voetweg.

Pieter Vogelaer, 59 j., brouwersgast, oude-kerkweg, met Maria Moreeuw,
26 j., dagloonster, hoveniersstraet.

Leonard Friant, 51 j., hovenier, burgstraet, met Kristina Engels, 59 j.,
dienstmeid, nieuwe Teresianestraet.

Hippoliet Botte, 41 j., instrumentmaker, colpaertstraet, met Flora Veys,
24 j., naeister, kortrykschestraet.

Leopold Scheire, 25 j., wever, krommenessehe, met Therezia de Langhe,
21 j., weefster, veerstraet.

Jan Synaev, 25 j., schipper, met Viktoria van de Sompel, 22 j., fabriek-
werkster, beide te Meulestede

Valentien Lambert, 41 j., meubelmaker, kortrykschestraet, met Justina
Schietecatte, 42 j., nteister, vrouwestraet.

Augustus de Smet, 21 j., fabriekw., kleine kuiperstraet, met Sophia de
Rycke, 50 j., strykster, bloemstraet.

Frans de Vetter, 40 j., fabrikwerker, oude molenaerstraet, met Karolina
Bartels, 58 j., z. ber., kortrykschestraet.

Lodewyk Vesgemoet, 55 j., dienstmeid, dok, met Theofila Versmissen
27 j., dienstmeid, chartreuzenstraet.

MERKTEN.

REGERING VAN GENT.

Middenprys der granen op de Gentsche Merkten.

Per hektoliter	26 april.	5 mei.
Witte tarwe	25 52 a — —	24 60 a — —
Roode id.	25 90 a — —	25 79 a — —
Rogge	15 59 a — —	15 28 a — —
Geerst	— — a — —	— — a — —
Boekweit	16 50 a — —	— — a — —
haver	9 85 a — —	11 5 a — —
Aerdappelen, 100 k.	10 50 a — —	10 30 a — —

BROODZETTING.

Van den 3 om in te gaen den 5 Mei.

1 Kilo brood enkel tarwe gebuild	fr. 0 59
1 Kilo brood enkel tarwe ongebuild.	" 0 55
1 Kilo rogge.	" 0 21

ANNONCES.

VOORNAEMSTE VERKOOPINGEN.

Van Roerende Goederen, welke deze loopende weke
Publiek zullen Verkogt worden.

DOOR BANKBREUK.

Maendag 6 Mei 1861 en volgende dagen, op gewoone ure,
voor het huis n° 18, in de Oudburg, te Gent, groote Ver-
koop van alle slach van Witte nieuwe Goederen, door
den Greffier SPANOGHE.

Maendag 6 Mei 1861 en volgende dag, op gewoone ure,
in de Verkoopzaal St. Jorishof, Hoogpoort, publieke Ver-
koop van Meubelaire Voorwerpen, Goud- en Zilverwerk,
Wynen, enz. alook eene groote party nieuwe Stoffe- en
Witte Goederen.

Dynsdang 7 Mei 1861 en volgende dag, des namiddags
om 2 ure, in de verkoopzaal Huerdochterstraet, 6, door
sterfgeval, publieke Verkoop van eene schoone verza-
meling van oude en nieuwe Schilderyen, nagelaten door
een Liefhebber, door CH. DROESBEKE.

Woensdag 8 Mei 1861, op gewoone ure, in de Verkoop-
zaal Barrestraet, 20, door reden van vertrek, publieke
Verkoop van eenen schoonen Mobilier, Goud- en Zil-
verwerk, Pendulen, Horlogien, enz. door EMM. DE BEER.

Woensdag 8 en Vrydag 10 Mei 1861, op gewoone ure,
voor het Sterfhuis van M. Fidèle Guffroy, Koeipoortkaei,
18, te Gent, publieke Verkoop van Meubelaire voor-
werpen, Balancen, Bascule, Halm, Koper, yzer, enz.

Vrydag 10 Mei 1861, om 10 1/2 ure juist voormiddag, op
den Kouter te Gent, publieke Verkoop van schoone
Voituren, Karren, Harnassuren, Paerdensargien, enz. door
CH. DROESBEKE.

BERIGT AEN DE BAKKERS.

URBIN GERARDI, metser, woonende in den Kleinen huidevettershoek,
n° 21, alhier, heeft de eer de belanghebbende kenbaer te maken dat hy eene
nieuwe uitvinding heeft gedaen om met 50 ten honderd profyt in het brand-
hout te werken, en de warmte te vermeederen. Deze uitvinding, waerfor
Gerardi door het belgisch gouvernement is gebreveteerd, is eene der gewig-
tige verbeteringen welke nog ooit aen den bakkersoven zyn gedaen ge-
weest. De Bakkers die geneigd zouden zyn het toestel toe te passen worden
verzocht zich hy den uitvinder te begeven, waer hy hen de overtuiging zal
geven, van het werkelyke voordeel zyner uitvinding. De goede uitslag
wordt gewaarborgd

GROOTE DANSZAEI SPIEGELHOF

TE GENT.

Gedurende den Zomer, zullen er alle Zondagen schoone
DANSPARTYEN gegeven worden.

BERIGT.

Men maekt het publiek kenbaer dat er in den Estamine
BLANKENBERGHE, Brugschepoortstraet, 27, eene schoone
ZAEI te bekomen is, verlicht door de Gaz, konnende dien-
nen voor eene groote Maetschappy.

BERIGT.

Men maekt het publiek kenbaer dat er in den Estamiet
den *Ouden Vlaemschen Leeuw*, in het Spanjaerds-Kasteel,
180, op de nieuwe Beestemerkt, te Gent, eene schoone
GROOTE ZAEI te bekomen is, verlicht door de Gaz,
konnende dienen voor eene groote Maetschappy.

F. BOGAERTS, Drukker, Pré-aux-Clères, by het Groot Vleeschhuis.